

OGÓLNE ZASADY REDAGOWANIA NORMY ZAKŁADOWEJ

Każda reguła powszechnie przyjęta staje się normą. Norma, zwyczajowo oznaczająca normę techniczną, jest dokumentem techniczno-prawnym określającym wymagania jakościowe lub ilościowe odnośnie do przedmiotu, przyjętym na zasadzie consensusu i zatwierdzonym przez upoważnioną jednostkę organizacyjną, ustalającym zasady, wytyczne, względnie charakterystyki dla różnych rodzajów działalności lub ich wyników, do powszechnego i wielokrotnego stosowania.

Normalizacja jest to porządkowanie pewnych spraw w określonej dziedzinie i związana jest z jakością gwarantującą wzajemną zamienność, funkcjonalność oraz określone cechy użytkowe gotowego wyrobu. Definicja normalizacji określa ją jako działalność mającą na celu uzyskanie optymalnego w danych okolicznościach stopnia uporządkowania w określonym zakresie, poprzez ustalenie postanowień przeznaczonych do powszechnego i wielokrotnego stosowania, dotyczących problemów istniejących lub możliwych do wystąpienia. Wraz z rozwojem człowieka i potrzebą realizacji jego śmiałych pomysłów, kształtowała się również myśl normalizacyjna, której zastosowanie przynosi realne korzyści.

Działalność normalizacyjna służy ogólnym celom, wynikającym z definicji normalizacji, jak również celom szczególnym, którymi są:

- funkcjonalność, czyli zdolność wyrobu, procesu lub usługi do spełniania określonych zadań w danych warunkach;
- kompatybilność będąca dostosowaniem wyrobu, procesu lub usługi do możliwości łącznego korzystania z nich w określonych warunkach;
- zmienność, czyli możliwość zastąpienia jednego wyrobu, procesu lub usługi przez inny, tak, aby były spełnione te same wymagania;
- regulowanie różnorodności poprzez dobór optymalnej liczby rozmiarów lub typów w taki sposób, aby zaspakajały podstawowe potrzeby;
- wysoki stopień bezpieczeństwa w zakresie unikania szkód w odniesieniu do osób i dóbr materialnych,
- ochrona środowiska przed powstaniem nieakceptowanych szkód, a także ochrona wyrobu przed wpływem niekorzystnych warunków w czasie eksploatacji, transportu lub przechowywania.

Znaczenie norm, tak w przemyśle jak i w handlu jest ogromne, bowiem:

- ułatwiają komunikowanie się, zapobiegając nieporozumieniom;
- określają wymagania jakościowe wyrobów, procesów i usług;
- promują jakość;
- wzbudzają zaufanie producentów i użytkowników;
- stanowią podstawę do opracowania dokumentacji techniczno-technologicznych i warsztatowych;
- pozwalają na racjonalną gospodarkę magazynową;
- poprawiają gospodarkę remontową;
- ułatwiają procesy projektowania i produkcji;
- precyzują metody kontroli, badań i oceny jakości;
- ustalają sposoby i warunki pakowania, przechowywania i transportu.

Warunkiem wstępnym efektywnego wykorzystywania norm i normalizacji w przedsiębiorstwie jest uznanie przez kierownictwo konieczności prowadzenia normalizacji i opracowywanie programów prac normalizacyjnych przez norma-

lizatora. Taka postawa wpływa zasadniczo na rozwój przedsiębiorstwa i dostosowywanie efektów jego działalności do potrzeb rynkowych. Aby normalizacja stała się narzędziem rozwoju produkcji, powinny być prowadzone permanentne działania:

- **przednormalizacyjne**, polegające na analizach rynku, projektowania wyrobu, uruchamiania produkcji, rozwoju technologii;
- **normalizacyjne**, tworzenie jednolitej terminologii, wielkości i funkcjonalnych wymiarów między zainteresowanymi jednostkami oraz jednoznacznych metod badań;
- **ponormalizacyjne**, które mogą być: rozwojowe, doskonalące, projektowe lub polegające na usuwaniu z użycia i użytkowaniu surowców wtórnych.

Materiałami źródłowymi do opracowywania norm zakładowych (ZN) winny być dostępne dokumenty i materiały pozwalające na lepsze i szybsze opracowanie projektu, a następnie normy. Do podstawowych zaliczyć można:

- Polskie Normy;
- normy podstawowe (technologiczne, wielkości i jednostek, skrótów, rysunków i symboli graficznych, tolerancji i innych);
- normy zakładowe (ZN);
- bazy danych, specyfikacje techniczne i założenia do norm;
- prace naukowo-badawcze;
- katalogi i prospekty;
- licencje;
- instrukcje technologiczne;
- reguły prac normalizacyjnych i wytyczne metodyczne PKN.

Opracowywanie norm zakładowych wymaga profesjonalnego postępowania. Aby prace normalizacyjne w przedsiębiorstwie przebiegały poprawnie, wskazane jest powołanie zakładowej komisji normalizacyjnej (kn). Członkami zkn powinni być specjaliści z zainteresowanych komórek organizacyjnych przedsiębiorstwa związanych tematycznie z opracowywanym projektem normy zakładowej (PrZN). Zakładowa kn winna być powoływana zarządzeniem dyrektora z imiennym określeniem funkcji przewodniczącego i sekretarza (normalizator zakładowy) oraz pozostałych członków. Zarządzenie winno ustalać zakres oraz termin działania zkn.

Podstawą dla opracowywania norm zakładowych, mogą być zasady zapisane w PN-N-02001 „Wytyczne ogólne opracowania norm.” Takie postępowanie uwzględnia poniższe ogólne zasady obowiązujące w stosunku do Polskich Norm.

Cel – ułatwienie realizacji zadań wynikających z potrzeb społecznych i gospodarczych, szczególnie w zakresie:

- ochrony i bezpieczeństwa ludzi, środowiska i mienia;
- utrwalania osiągnięć techniki i technologii;
- upowszechniania postępu technicznego;
- umieszczanie w treści norm zapisów do jednoznacznych rozstrzygnięć sporów;
- likwidacji barier w handlu.

Cel i zakres normy powinien być określony.

Słuszność techniczna, ekonomiczna i użytkowa normy. Musi ona wynikać z tez naukowych oraz danych sprawdzonych pod względem słuszności technicznej, ekonomicznej oraz użytkowej, odzwierciedlać stan wiedzy oraz poziom techniki. Postanowienia zawarte w normach powinny być możliwe do zrealizowania i sprawdzenia.

Styl – winien być prosty, zwięzły i zrozumiały przez użytkownika. Postanowienia normy muszą być jednoznaczne i zrozumiałe. Obowiązuje jednolity układ i terminologia.

Zgodność postanowień – norma zakładowa jest dokumentem niższej rangi i nie powinna zawierać postanowień sprzecznych z postanowieniami Polskiej Normy w zakresie:

- terminologii;
- jednostek i ich oznaczeń oraz wielkości fizycznych;
- rysunku technicznego i symboliki graficznej;
- tolerancji i pasowań;
- liczb normalnych i ciągów liczb normalnych;
- bezpieczeństwa i niezawodności;
- warunków środowiskowych i metod badań;
- systemów zapewnienia jakości.

Uzgodnienia normy – zasadą opracowywania normy jest współpraca z zainteresowanymi (wykonawcami, producentami, konsumentami, użytkownikami).

Układ, struktura i treść – powinny być zbliżone do wymogów PN i zawierać:

- część ogólną (wstępną) zawierającą takie elementy jak: okładka, strona tytułowa, przedmowa, spis treści;
- część normatywną, zawierającą:
 - część ogólną, a w niej tytuł, zakres normy, normy i dokumenty powołane (punkt ten należy umieszczać jeżeli w treści normatywnej powołano się na inne normy lub dokumenty. Wykaz należy ułożyć alfabetycznie, wymieniając numer i tytuł powołanej normy).
 - część techniczną, a w niej definicje, symbole i skróty, wymagania, pobieranie próbek do kontroli, metody badań, klasyfikacja i oznaczenia, znakowanie, etykietowanie, pakowanie, załączniki normatywne.
- część uzupełniającą, zawierającą załączniki informacyjne, odsyłacze i uwagi.

Dziś normalizacja to nie tylko zaspokojenie potrzeb klienta, ale także ochrona środowiska, unikanie niepożądanych skutków ubocznych, bezpieczeństwo użytkownika, niezawodność.

Dr inż. Janusz Rawski

NOWOŚCI NORMALIZACYJNE Z 2012 ROKU

Komitet Techniczny 6 – SYSTEMÓW ZARZĄDZANIA

PN-EN ISO 19011:2012

Wytyczne dotyczące auditowania systemów zarządzania

Wprowadza: EN ISO 19011:2011;

Zastępuje: PN-EN ISO 19011:2003.

PN-EN ISO/IEC 17020:2012

Ocena zgodności – Ogólne kryteria działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję

Wprowadza: EN ISO/IEC 17020:2012;

Zastępuje: PN-EN ISO/IEC 17020:2006;

PN-EN ISO/IEC 17020:2006/Ap1:2007.

PN-ISO 31000:2012

Zarządzanie ryzykiem – Zasady i wytyczne

Wprowadza: ISO 31000:2009.

PKN-ISO Guide 73:2012

Zarządzanie ryzykiem – Terminologia

Wprowadza: ISO Guide 73:2009.

Komitet Techniczny 15 – MASZYN I URZĄDZEŃ DLA PRZEMYSŁU SPOŻYWCZEGO, HANDLU I GASTRONOMII

PN-EN 12331+A2:2012

Maszyny dla przemysłu spożywczego – Wilki – Wymagania z zakresu bezpieczeństwa i higieny

Wprowadza: EN 12331:2003+A2:2010;

Zastępuje: PN-EN 12331+A2:2010.

PN-EN 12854+A1:2012

Maszyny dla przemysłu spożywczego – Mieszarki wysięgnikowe – Wymagania z zakresu bezpieczeństwa i higieny

Wprowadza: EN 12854:2003+A1:2010;

Zastępuje: PN-EN 12854+A1:2010.

PN-EN 13390+A1:2012

Maszyny dla przemysłu spożywczego – Maszyny do ciast nadziewanych i tart – Wymagania z zakresu bezpieczeństwa i higieny

Wprowadza: EN 13390:2002+A1:2009;

Zastępuje: PN-EN 13390+A1:2010.

Komitet Techniczny 16 – CIĄGNIKÓW I MASZYN ROLNICZYCH I LEŚNYCH

PN-EN ISO 8224-1:2003/A1:2012

Maszyny deszczujące przejezdne – Część 1: Charakterystyki eksploatacyjne oraz laboratoryjne i polowe metody badań

Wprowadza: EN ISO 8224-1:2003/A1:2011.

PN-EN 13739-2:2012

Maszyny rolnicze – Rozsiewacze i siewniki rzutowe nawozów stałych – Ochrona środowiska – Część 2: Metody badań

Wprowadza: EN 13739-2:2011;

Zastępuje: PN-EN 13739-2:2004.

PN-EN ISO 4254-5:2012

Maszyny rolnicze – Bezpieczeństwo – Część 5: Maszyny uprawowe z aktywnymi zespołami roboczymi

Wprowadza: EN ISO 4254-5:2009/AC:2011;

EN ISO 4254-5:2009;

Zastępuje: PN-EN ISO 4254-5:2009;

PN-EN ISO 4254-5:2009/AC:2010;

PN-EN ISO 4254-5:2009/AC:2011.

PN-EN 13739-1:2012

Maszyny rolnicze – Rozsiewacze i siewniki rzutowe nawozów stałych – Ochrona środowiska – Część 1: Wymagania

Wprowadza: EN 13739-1:2011;

Zastępuje: PN-EN 13739-1:2004

PN-EN ISO 4254-7:2012

Maszyzny rolnicze – Bezpieczeństwo – Część 7: Kombajny zbożowe, kombajny zielonkowe i kombajny do zbioru bawełny
Wprowadza: EN ISO 4254-7:2009/AC:2010;
EN ISO 4254-7:2009;
Zastępuje: PN-EN ISO 4254-7:2009;
PN-EN ISO 4254-7:2009/AC:2010.

PN-EN ISO 4254-11:2012

Maszyzny rolnicze – Bezpieczeństwo – Część 11: Prasy zbierające
Wprowadza: EN ISO 4254-11:2010;
Zastępuje: PN-EN ISO 4254-11:2011.

**Komitet Techniczny 35 – MLEKA I PRZETWORÓW
MLECZNYCH**

PN-ISO 5546:2012

Kazeiny i kazeiniany – Oznaczanie pH (Metoda odniesienia)
Wprowadza: ISO 5546:2010;
Zastępuje: PN-A-86361-9:1999.

**Komitet Techniczny 36 – ZBÓŻ I PRZETWORÓW
ZBOŻOWYCH**

PN-EN ISO 11746:2012

Ryż – Wyznaczanie charakterystyki biometrycznej ziarn
Wprowadza: EN ISO 11746:2012.

Komitet Techniczny 40 – PASZ

PN-EN 15621:2012

Pasze – Oznaczanie wapnia, sodu, fosforu, magnezu, potasu, siarki, żelaza, cynku, miedzi, manganu i kobaltu po mineralizacji ciśnieniowej metodą ICP-AES
Wprowadza: EN 15621:2012.

PN-EN 15792:2012

Pasze – Oznaczanie zearalenonu w paszach – Metoda wysokosprawnej chromatografii cieczowej z detekcją fluorescencyjną i oczyszczaniem na kolumnie powinowactwa immunologicznego
Wprowadza: EN 15792:2009;
Zastępuje: PN-EN 15792:2009.

PN-EN 16158:2012

Pasze – Oznaczanie zawartości semduramycyny – Metoda chromatografii cieczowej z zastosowaniem "rozgałęzionego" podejścia analitycznego
Wprowadza: EN 16158:2012.

PN-EN 16159:2012

Pasze – Oznaczanie selenu metodą absorpcyjnej spektrometrii atomowej z generowaniem wodorków (HGAAS) po trawieniu z wykorzystaniem mikrofal (ekstrakcja 65% kwasem azotowym i 30 % nadtlenkiem wodoru)
Wprowadza: EN 16159:2012.

PN-EN 16160:2012

Pasze – Oznaczanie kwasu cyjanowodorowego metodą HPLC
Wprowadza: EN 16160:2012.

PN-EN 16162:2012

Pasze – Oznaczanie dekokwinatu metodą HPLC z detekcją fluorescencyjną
Wprowadza: EN 16162:2012.

PN-EN 16206:2012

Pasze – Oznaczanie arsenu metodą absorpcyjnej spektrometrii atomowej z generowaniem wodorków (HGAAS) po trawieniu ciśnieniowym z zastosowaniem mikrofal (ekstrakcja 65 % kwasem azotowym i 30 % nadtlenkiem wodoru)
Wprowadza: EN 16206:2012.

**Komitet Techniczny 119 – JAKOŚCI WODY – PROBLEMY
PODSTAWOWE**

PN-EN ISO 7887:2012

Jakość wody – Badanie i oznaczanie barwy
Wprowadza: EN ISO 7887:2011;
Zastępuje: PN-EN ISO 7887:2002.

PN-EN ISO 10523:2012

Jakość wody – Oznaczanie pH
Wprowadza: EN ISO 10523:2012.

**Komitet Techniczny 121 – JAKOŚCI WODY – BADANIA
CHEMICZNE – SUBSTANCJE NIEORGANICZNE**

PN-EN ISO 10304-1:2009/AC:2012

Jakość wody – Oznaczanie rozpuszczonych anionów za pomocą chromatografii jonowej – Część 1: Oznaczanie bromków, chlorków, fluorków, azotanów, azotynów, fosforanów i siarczanów
Wprowadza: EN ISO 10304-1:2009/AC:2012.

**Komitet Techniczny 122 – JAKOŚCI WODY – BADANIA
CHEMICZNE – SUBSTANCJE ORGANICZNE**

PN-EN ISO 16265:2012

Jakość wody – Oznaczanie indeksu substancji aktywnych względem błękitu metylenowego (MBAS) – Metoda z zastosowaniem ciągłej analizy przepływowej (CFA)
Wprowadza: EN ISO 16265:2012.

PN-EN ISO 18857-2:2012

Jakość wody – Oznaczanie wybranych alkilofenoli – Część 2: Oznaczanie alkilofenoli, ich etoksylatów i bisfenolu A metodą chromatografii gazowej ze spektrometrią mas w próbkach niefiltrowanych po ekstrakcji do fazy stałej i derywatyzacji
Wprowadza: EN ISO 18857-2:2011.

Komitet Techniczny 235 – ANALIZY ŻYWNOŚCI

PN-EN 16155:2012

Artykuły żywnościowe – Oznaczanie sukralozy – Metoda wysokosprawnej chromatografii cieczowej
Wprowadza: EN 16155:2012.

Mgr inż. Joanna Piepiórka – Stepuk
źródło: <http://www.pkn.pl/>